

UNIVERSITATEA DE STAT „ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 821.135.1.09 (043.2)

CECAN LILIA

AI. ROBOT. STUDIU MONOGRAFIC

622.01 – Literatura română

Rezumatul tezei de doctor în filologie

BĂLȚI, 2025

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale Filologie, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți.

Conducător științific:

VRABIE Diana, doctor în filologie, conferențiar universitar, specialitatea 622.01 – Literatura română.

Membrii comisiei de îndrumare:

1. **Nicolae LEAHU**, doctor în filologie, conferențiar universitar.
2. **Aliona GRATI**, doctor habilitat în filologie, profesor universitar.
3. **Valentina ENCIU**, doctor în filologie, conferențiar universitar.

Componența comisiei de doctorat:

1. **Nicolae LEAHU**, dr., conf. univ., 622.01 – *președintele Comisiei Științifice*, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți;
2. **Iulian BOLDEA**, dr., profesor – *referent*, Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade” din Târgu Mureș, România;
3. **Emanuela ILIE**, dr., conf. univ. – *referent*, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;
4. **Aliona GRATI**, dr. hab., prof. univ., 622.03 – *referent*, Universitatea de Stat din Moldova;
5. **Diana VRABIE**, dr., conf. univ., 622.01 – *conducător de doctorat*, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți.

Susținerea publică va avea loc în data de **30 iunie 2025**, ora **13:00**, în ședința Comisiei de doctorat din cadrul Școlii Doctorale Filologie a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți (str. A. Pușkin, 38, în aula 352, Corp III, Bălți, MD-2009).

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Științifică USARB, pe pagina web a ANACEC: <https://anacec.md/> și pe pagina web a USARB: <http://usarb.md/>.

Rezumatul a fost expediat la 29 mai 2025.

Conducător științific,

VRABIE Diana, doctor în filologie, conf. univ. _____

Autoare

CECAN Lilia _____

(© Cecan, Lilia, 2025)

CUPRINS

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII	4
CONȚINUTUL TEZEI.....	11
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	18
BIBLIOGRAFIE	25
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTOAREI LA TEMA TEZEI.....	26
ADNOTARE	27
АННОТАЦИЯ	28
ANNOTATION	29

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Cuvinte-cheie: Al. Robot, studiu monografic, literatură interbelică, generație literară, unități generaționiste, Sburătorul, sincronism, biografie, receptare critică, modernism, proletcultism, protocronism, creație literară, poezie, ermetism, ironie, ludic, nonconformism lingvistic, publicistică, roman, psihanaliză.

Actualitatea și importanța temei. Tema proiectului de cercetare, *Al. Robot. Studiu monografic*, este una actuală și necesară pentru procesul de recuperare și reevaluare a literaturii interbelice române de orientare reformatoare din Basarabia. Premisa de la care pornește cercetarea noastră este că în numele principiului restituirii critice, spațiul cultural periodic se redefinește. Respectiv, schimbarea de paradigme și mentalități poate să dezvolte autori care, din varii motive, au rămas neexplorați sau chiar necunoscuți. La rândul ei, receptarea postumă poate impulsiona căutări exegetice noi care pot (re)valoriza și reconsidera anumiți scriitori.

Teza de doctor, *Al. Robot. Studiu monografic*, își propune să pună în evidență creația unui scriitor dispărut prematur din circuitul literar, opera căruia nu a beneficiat de o abordare exegetică de tip monografic, fiind valorificată până acum doar ocazional și nesistematic, iar receptarea producându-se în sincope derutante. În același timp, există o ofertă virană în periodice, din care se desprinde varietatea și originalitatea producțiilor lirice, publicistice și epice ale acestui autor. În virtutea necesității completării istoriei literare, scrierile acestea ar trebui citite, studiate, evaluate în funcție de contextul socio-cultural, în care au fost scrise, dar și al criteriului estetic.

Scopul lucrării îl constituie recuperarea biografiei și (re)valorizarea creației literare și publicistice a lui Al. Robot (n. Alter Rotmann), care face parte din generația scriitorilor debutanți în anii '30. Valorificate insuficient sau abandonate, scrierile poetului, prozatorului, eseistului și publicistului Al. Robot, prezintă și astăzi un interes literar, chiar dacă sunt inegale din punct de vedere valoric. A trecut destul timp pentru consolidarea unei opinii pertinente în receptarea critică, viziune care nu ar trebui să

excludă, pe lângă factorul estetic și pe cel istoric, social și politic. Astfel, ne-am propus să descriem, diacronic și sincron, creația autorului, să descoperim texte inedite care să-i completeze opera, iar, prin comentarii punctuale, să distingem orientarea estetică a scriitorului.

Obiectivele cercetării sunt următoarele:

- contextualizarea operei literare a lui Al. Robot în cadrul literaturii române interbelice;
- recuperarea datelor esențiale ale biografiei autorului, printr-un demers recuperator și (re)valorizator, aprofundând și nuanțând traiectoria sa literară;
- stabilirea nucleelor evenimentiale care reliefează principalele aspecte ale vieții și ale creației autorului;
- recuperarea ideilor definitorii pentru înțelegerea personalității artistice a lui Al. Robot;
- determinarea și analiza etapelor de creație literară în contextul literaturii române interbelice;
- clarificarea ambivalenței receptării creației literare și publicistice a lui Al. Robot; delimitarea influențelor, filiațiilor și elementelor de originalitate în lirica lui Al. Robot;
- identificarea și analiza speciilor publicistice valorificate de către scriitor;
- analiza romanului *Music-hall* prin grila de lectură specifică orientării psihanalitice;
- identificarea și organizarea cronologică a textelor lirice și publicistice, apărute în presa interbelică și nereeditate ulterior;
- fixarea locului operei lui Al. Robot în contextul literaturii române interbelice.

Ipoteza de cercetare care a facilitat organizarea demersului critic vizează „conceptul de autoritate”, generația literară. Există experiențe și destine literare care, exclusiv, pot fi justificate prin tendințele și manifestul literar al unei generații.

Demersul în jurul conceptului de *generație literară* este motivat de faptul că Al. Robot este autorul care a creat în perioada interbelică, în anii de fractură, când în comunitatea literară apăruse fenomenul *noii generații*. Tematica abordată, particularitățile artistice, opțiunile ideologice și, nu mai puțin importat, destinul lui Al. Robot confirmă că poetul a fost sensibil la ideea de generație și s-a contopit cu aceasta, aderând la programe estetice, pe care le-a experimentat. Începând cu interbelicul anilor '30, ritmul generațiilor literare s-a accelerat și s-a produs o schimbare de mentalitate, care a generat interesul pentru manifestarea generaționistă. Chiar dacă Al. Robot nu face parte din modelele fondatoare ale epocii în care a trăit, el a crescut la școala acestora, aflându-se în preajma unor personalități notorii ale epocii. Contactul cu elita intelectuală românească a generat elanul creator al adolescentului Al. Robot care nu a fost un poet ignorat în epocă. Cercetarea traiectului său existențial și artistic, în contextul literar al epocii, contribuie la descifrarea resorturilor care i-au determinat reacțiile literare și cele extraliterare.

Recuperarea unui scriitor nu se face doar în baza cercetării contextului unei generații literare, însă stilul artistic și tematica valorificată vor fi raportate inevitabil la marjele unei comunități spirituale, culturale și istorice. Funcția generației este de-a menține legătura între evoluția literară și evenimentele istorice care schimbă conștiința omului.

Capitalul literar al unui scriitor poate fi apreciat, pornindu-se de la punctul de vedere al lui Albert Thibaudet care constată că, în mod convențional, traiectul unui scriitor nu este un parcurs ascendent sau descendent, ci e un spațiu moral și literar, care se desfășoară în durată și complexitate.

Descrierea situației în domeniu de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Există un câmp modest de referințe despre creația lui Al. Robot. Datele sunt relative și inegal distribuite în diverse scrieri alese, antologii, istorii literare, articole și note. Acestea trasează variate și contrariante contururi. Unele din ele au caracter evocativ, impulsionând anumite premise de documentare și elucidare a vieții

și traiectului artistic: experiența de viață a autorului (a trăit doar 25 de ani); experiența literară (două volume de versuri editate: *Apocalips terestru* (1932) și *Somnul singurătății* (1936), două caiete de poezii rămase în manuscris, organizate în cicluri: *Îmblânzitorul de cuvinte*, *Plecările și popasurile poetului* și volumul proletcultist *A înflorit Moldova*, un roman în manuscris *Music-hall*, un volum de schițe, interviuri, reportaje).

Traseul literar începe cu debutul precoce la București, în 1932, și se încheie într-un Chișinău sovietizat, în 1941. Creația lui Al. Robot este revendicată de literatura română, dar, și o vreme, de literatura „moldovenească” din RSSM, apărând sporadic în dicționare, antologii, istorii ale literaturii române și studii critice etc.

Creația lui Al. Robot este comentată în câteva istorii ale literaturii române: Eugen Lovinescu, *Istoria literaturii române contemporane* (1938); G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* (1941); Ov. S. Crohmălniceanu, *Literatura română între cele două războaie mondiale*, vol. II (1974); Al. Piru, *Istoria literaturii române de la început până azi* (1981); *Istoria literaturii moldovenești*, vol. 3 (1989), Ion Negoîtescu, *Istoria literaturii române* (1991); Mihai Cimpoi, *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia* (1996); Ion Rotaru, *O istorie a literaturii române* (1996); Dumitru Micu, *Istoria literaturii române de la creația populară la postmodernism* (2000); G. Călinescu, *Istoria literaturii române. Compendiu* (2001); Nicolae Manolescu, *Istoria critică a literaturii române* (2008); Marian Popa, *Istoria literaturii române de azi pe mâine* (2009) etc.

Recuperarea autorului a început concomitent în anii '70, în Republica Sovietică Socialistă Moldovenească (1940-1991) și în Republica Socialistă România (1965-1989). Andrei Lupan, secretar al Comitetului de Conducere al Uniunii Scriitorilor din URSS și președinte al Sovietului Suprem al RSSM, în anul 1964, fiind la București cu prilejul zilelor culturii sovietice, în preajma celei de a 47-a aniversări a Revoluției Socialiste din Octombrie, se arată interesat să publice la Chișinău opera lirică a lui Al. Robot. Fondul de referință, pe lângă cele două volume apărute,

Apocalips terestru (1932) și *Somnul singurătății* (1936), se afla în posesia lui Camil Baltazar. În anii 1964-1965, timpurile deveniseră prielnice pentru a repune în circuitul literar creația lui Al. Robot, dovadă că Zaharia Stancu și Andrei Lupan au dat curs acestui demers, încurajând editarea și comentarea operei scriitorului. Procesul recuperării a început în preajma congresului al III-lea al scriitorilor din RSSM, numit și congresul „turbulent” (14-15 octombrie, 1965). În pofida cenzurii și a interdicțiilor de exprimare, unii coraportori, de la tribuna congresului, au îndrăznit să formuleze exigențe critice în raport cu scrierile care, deși corespundeau imperativelor ideologice, erau în realitate opusculare sub orice nivel artistic. Creația lui Al. Robot, luând ca punct de reper constatările lui George Meniuc, prezenta interes deosebit întru anihilarea anacronismului în literatura din RSSM. Totodată, poezia lui Al. Robot trecea de cenzura „realismului socialist”, datorită faptului că poetul și publicistul Al. Robot activase în calitate de redactor la „Молдова Сочилистэ”, iar în primele zile ale războiului, fusese înrolat și în armata roșie. George Meniuc, printre primii, scria în „Молдова Сочилистэ” (29 august, 1965), îndemnând să nu fie uitați doi poeți: Teodor Nencev și Alexandru Robot pentru stihurile lor de o originalitate surprinzătoare.

Interesul pentru creația lui Al. Robot, aprecierile critice, care au apărut sporadic după anii '60, studiile despre literatura interbelică au reușit să recupereze secvențial creația unui scriitor dispărut prematur din circuitul literar.

Exerciții de recuperare estetică, de-a lungul timpului, au inițiat și criticii Zaharia Stancu, Camil Baltazar, George Meniuc, Perpessicius, Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Eugen Ionescu, Paul Constantinescu, Dan Petrașincu, Constantin Ciopraga, Mihai Zamfir, Eliza Botezatu, Nicolae Bilețchi, Ion Ciocanu, Mihail Dolgan, Mihai Cimpoi, Adrian Dinu Rachieru, Elena Țau, Alexandru Burlacu, Eugen Lungu, Diana Vrabie, Nina Corcinschi, Lucia Țurcanu, Aliona Grati.

De la dispariția lui Al. Robot au apărut câteva ediții de scrieri, prin care s-a valorificat o parte bună din creația poetului: *Скрийеръ алесе* (*Scrieri alese*) de Al.

По́бот, prefață la volum: Cibotaru Simion (1965); *Scrieri de Al. Robot*, ediție îngrijită de Aristide Popescu, cu o prefață de Dumitru Micu (1985); *Îmblânzitorul de cuvinte* de Alexandru Robot, colecție inițiată și coordonată de Anatol Vidrașcu și Dan Vidrașcu (2003); *Scrieri. Poezie. Proză. Publicistică. Eseu* de Alexandru Robot, text ales și îngrijit, studiu introductiv, repere biografice, note și comentarii, iconografie de Nina Corcinschi (2018).

Apariția meteorică și destinul tragic al lui Al. Robot sunt comparate cu activitatea lui D. Iacobescu (Elena Țău), Aureliu Cornea (*Dicționarul Scriitorilor Români (R-L)*, 2001) și Nicolae Labiș (Nina Corcinschi).

Noutatea și originalitatea științifică constau în realizarea, pentru prima dată, a unui studiu monografic, axat deopotrivă pe biografia, activitatea literară și publicistică a lui Al. Robot, într-un demers (re)valorizator. Cercetând un număr însemnat de periodice din anii '30 - '40, ai secolului trecut, am identificat noi date și texte, completând fondul biografic și biobibliografic al autorului. Analizat pe verticală și orizontală, *materialul* de investigație a condus la noi ipoteze de interpretare a creației autorului, care au impus următoarea concluzie: *creația și viața lui Al. Robot sunt o emanație a spiritului noii generații.*

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

- Scriitorii din societățile aflate în derivă se află sub impactul voinței generaționiste, care produce sentimentul de apartenență, necesar dezvoltării culturale. Impactul istoric interiorizat produce memoria generației literare, arhivată în *situri mneomonice*.
- Valoarea și individualitatea unui autor sunt determinate de raportarea la un concept de autoritate.
- În plan estetic, Al. Robot a contribuit la apariția modernismului. Cu acest scop a experimentat contra modelelor tradiționale din literatura română, fiind criticat caustic de poeții și criticii tradiționaliști, dar intens propulsat de critica nouă.

- În activitatea literară a lui Al. Robot, până la convertirea proletcultistă, se configurează două constante: *emulație* și *disponibilitate poetică*. Prin *emulație*, poetul a interacționat cu două fenomene: de *compensare* și de *investire*, necesare unui tânăr conectat la „spiritul veacului” de sorginte lovinesciană, care, în mod deosebit, se observă în *Apocalips terestru*. Prin *disponibilitate poetică*, asistăm la ceea ce se numește *momentul în artă*, impus de momente psihologice, care urmează după evenimente istorice. Momentul în artă impus de Al. Robot s-a manifestat prin *nonconformismul lingvistic*, care se atestă în ambele volume de poezie, *Apocalips terestru* și *Somnul singurății*.
- Sintetizând aprecierile critice, creația lui Al. Robot a fost delimitată și analizată conform modelului critic „în acțiune”, susținut de dezideratul lui Antoine Compagnon: textul are un sens original pentru un interpret contemporan, dar și sensuri ulterioare și anacronice pentru interpreții succesivi.
- Ermetismul lui Al. Robot este susținut de *doctrina imaginativă* (Al. Burlacu) și *manierismul transistoric* (Lucia Țurcanu și Nina Corcinschi). Dincolo de orientarea estetică, pe care o întrevăd criticii, în unanimitate, se remarcă un *limbaj sincopat, de asociații extrem de hazardate, uneori incongruente*.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a tezei constă în abordarea monografică a operei unui scriitor prea puțin valorificat, ceea ce a solicitat o sistematizare și reinterpretare a biografiei și creației sale literare, astfel contribuindu-se la completarea a două capitole importante din istoria literaturii: literatura română interbelică din anii '30 -'40 și orientarea reformatoare din literatura română din Basarabia. Importanța teoretică a acestui studiu monografic rezidă în concluzia că opera lui Al. Robot se află sub incidența dezideratelor noii generații:

- poezia sa este interpretată în cadrul modernismului ermetic;

- proza este estimată din perspectiva romanelor europene care au abandonat convențiile epice riguroase și temele sociale și s-au îndreptat către sondarea inconștientului și a doctrinei freudiene;
- publicistica este apreciată prin intermediul speciilor publicistice: schița, tableta, ancheta literară, portretul literar, interviul, reportajul, articolul și eseul.

Un alt aspect constă în recuperarea diacronică a receptării critice și a biografiei lui Al. Robot, teza consituindu-se într-un suport pentru cercetările ulterioare.

Suportul metodologic și teoretico-științific. Teza, *Al. Robot. Studiu monografic*, în plan metodologic, este o conlucrare dintre *monografia clasică*, istorico-literară, care acordă o atenție deosebită biografiei autorului și creației acestuia, apelându-se la diverse metode interpretative, și *monografia literară*, care acordă o deosebită atenție cercetării strict hermeneutice a creației. În funcție de tematica capitolelor tezei, prevalează o anumită metodologie de cercetare. În capitolele: I, II și III se atestă mecanismele de investigație ale *monografiei clasice*: munca de cercetare pe teren, documentare în arhive și biblioteci. În capitolele: IV, V, VI, prevalează mecanismele de investigație ale *monografiei literare*: analiza și interpretarea operei. Deși cele două tipuri de exegeză presupun focalizări diferite, ambele au mereu în atenție viața și activitatea autorului studiat. Respectiv, prin această sinteză monografică și metodologică, încercăm să asigurăm descrierea nuanțată a vieții și operei robotiene, care sunt legate de un moment literar și de o epocă.

Metodele de cercetare și de analiză au respectat, în primul rând, principiile științifico-metodologice, caracteristice oricărei cercetări științifice, și limbajul teoretic specific studiilor literare. Recuperarea și revalorizarea vieții și creației lui Al. Robot s-au realizat prin metode eterogene, dar care asigură inserția specifică unei abordări monografice pertinente: metoda documentării, metoda observației și metoda „analiza pe text”. Prin documentare, s-au identificat conținuturile necesare pentru realizarea

cercetării referitoare la contextul socio-cultural în care a scris Al. Robot, modalitatea de conturare a actului creator și receptarea critică a scriitorului. Tot prin documentare, s-au identificat și textele teoretice care pot fi aplicate pe creațiile literare.

Prin observație, ne-am focusat pe elementele specifice operei autorului studiat, pe felul în care lumea ca reprezentare se reflectă în creația autorului. Este vorba despre observarea și identificarea tipului de scriitură, influențele estetice regăsite (modernism, ermetism, balzacianism etc.), încadrarea în epocă etc. Metoda „analiza pe text” a vizat comentarea textelor pe care le-am considerat reprezentative pentru profilul artistic al lui Al. Robot. Astfel, etapele cercetării sunt: investigarea, descrierea și analiza creației literare și publicistice.

Aria de investigație în vederea realizării studiului monografic s-a extins la nivelul creației artistice și publicistice a autorului, precum și a studiilor de specialitate critice care, direct sau indirect, au vizat opera scriitorului. Au fost valorificate surse primare (întregul corpus de carte tipărită, articole din presa interbelică, texte neantologate și inedite), precum și surse secundare (volume de critică literară, dicționare literare sau de presă, articole apărute în periodice). Am analizat aprecierile critice cu relief, pentru clarificarea referitoare la apartenența estetică și axiologică a autorului, determinată, în fond, de trei factori (conform lui Julius Petersen): *experiențele din bibliografie, formarea intelectual-artistică și întâlnirile providențiale ale scriitorului.*

Aprobarea rezultatelor obținute. Tezele și concluziile principale ale cercetării au fost publicate în 5 articole, dar și în culegeri științifice și în reviste de specialitate. Acestea, în mare parte, au fost prezentate sub formă de comunicări în cadrul conferințelor științifice naționale și internaționale (Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți; Academia Română, Filiala Iași; Muzeul Național al Literaturii Române Iași).

CONȚINUTUL TEZEI

Sumarul compartimentelor tezei. Studiul monografic dedicat lui Al. Robot este structurat în șase capitole, completat de adnotările în limbile română, rusă și engleză, o introducere, concluzii generale și recomandări, bibliografie ce constă din 298 de surse (141 de surse carte și 157 de surse periodice din interbelic), 3 anexe, 136 de pagini de text de bază, declarația privind asumarea răspunderii și CV-ul autoarei.

În **Introducere** este argumentată actualitatea și importanța temei abordate, încadrarea acesteia în preocupările naționale, sunt formulate scopul, obiectivele și ipoteza cercetării, este argumentată noutatea și originalitatea științifică, este descris suportul teoretic și metodologic. Se enumeră, de asemenea, rezultatele științifice obținute și se argumentează valoarea teoretică și aplicativă a acestora.

Capitolul 1, intitulat *Al. Robot în contextul generației sale*, conține trei paragrafe, în care sunt actualizate două concepte, care reconfigurează viața și creația lui Al. Robot: *generația* și *generația literară*. În paragraful 1.1. *Conceptul de generație literară – demarcație holistică*, se prezintă problema definirii conceptelor de generație și generație literară, pornindu-se de la premisele că generația este *un loc al memoriei*, iar generația literară *e un fenomen în succesiune cu epicentru ancorat în spiritul unei epoci istorice*. În paragraful 1.2. *Generația literară ca simptom spiritual*, se enunță, trecându-se în revistă, teoriile exegeților din domeniu. Se prezintă și cele trei momente generaționiste din literatura română. Paragraful 1.3. „*Tânăra generație*” *a României interbelice. Contextualizare istoriografică* evocă retrospectiv contextul care a generat apariția *noii generații*, temeuriile spirituale și culturale ale acesteia. Se pune accentul pe memoria generației care are ponderea unor *situri mnemonice*, ce mențin legătura între evoluția literară și evenimentele istorice care schimbă conștiința omului.

Capitolul al II-lea, intitulat *Recuperarea biografică*, conține două paragrafe care prezintă date concrete și relevante din viața și activitatea lui Al. Robot. Paragraful 2.1. *Scurt excurs biografic* conține și date biografice inedite. Elementele biografice

sunt comentate, asamblate cronologic și completează un șir de goluri care existau în biografia autorului. Traseul de recuperare biografică are la bază relatările fratelui scriitorului, Liviu Cazin (nume literar), care a fost și el poet și publicist, iar, în perioada bucureșteană, l-a însoțit pe Al. Robot în varii itinerare literare și de adeziune social-politică. Datele furnizate de Liviu Cazin sunt lapidare, generate de circumspecția impusă de circumstanțele de sistem și, cu siguranță, impusă de originea evreiască a acestora. Paragraful 2.2. *Al. Robot și „Corabia cu ratați”* scoate din anonimat, grație mărturiilor din paginile de jurnal ale colegilor de generație, detalii despre cercurile de tineri intelectuali, pe care le frecventa Al. Robot și dezideratele cărora îi întrețineau starea de creație și adeziune civică și morală. Capitolul conține date generoase, care atestă prezența lui Al. Robot în ședințele cenacului „Sburătorul” și în cele ale „Criterionului”. Prin urmare, „aventura conștiinței” scriitorului s-a produs în cel mai tumultuos, dar și incert deceniu interbelic. Retrospectiv, se adună evenimente, tentații, orgolii, derapaje, rupturi, ostilități și, nu în ultimul rând, pericolul stigmatizării, după care vin eventuale soluții pentru supraviețuirea existențială și scriitoricească.

Capitolul al III-lea, *Istoria receptării operei*, conține două paragrafe. În paragraful 3.1. *Reconstituiri bibliografice*, se trece în revistă traseul literar al autorului, completat de date din antologii, dicționare, enciclopedii, istorii ale literaturii și ediții postume de scrieri de Al. Robot. Paragraful 3.2. *Ambivalența receptării* sintetizează datele creației lui Al. Robot din aprecierile criticilor din epocă și ale celor care au contribuit mai târziu la procesul de recuperare. Se prezintă punctual reconstituirile critice care alcătuiesc trei perioade de receptare exegetică, cu durată și pondere diferită: prima perioadă – „critica nouă”, disponibilitatea poetică sub *semnul noii generații*; a doua perioadă – dictatul extraliterar și proletcultist; a treia perioadă – critica dinspre protocronism către postmodernism. Prima perioadă de receptare validează contribuția lui Al. Robot în procesul „de producere” a literaturii noi. A doua perioadă de recuperare a fost demarată datorită unui concurs de împrejurări care au

depășit dictatul extraliterar și proletcultist. În a treia perioadă, numele poetului este atestat în istoriile literaturii române, în capitolele despre modernism, ermetism și limbaje moderne, care au dezvoltat aprecierile critice de fond ale consacraților Eugen Lovinescu și G. Călinescu. Intervențiile critice nu sunt extinse, dar mențin interesul prin sesizarea aspectelor care s-au lăsat descoperite în timp. Aceste aprecieri critice se reîntâlnesc în studiul lui Dumitru Micu care este definitoriu întru stabilirea profilului artistic al scriitorului Al. Robot. După anii '90, recuperarea poetului Al. Robot a fost completată cu noi articole, studii și ediții care au contribuit la (re)descoperirea biografică și estetică a autorului. Restituirea creației autorului, din perspectiva conceptelor moderne ale criticii, a surprins mecanismele creației autorului într-o formulă nouă. Contribuții exegetice au adus criticii Mihai Cimpoi, Alexandru Burlacu, Diana Vrabie, Lucia Țurcanu, Nina Corcinschi și Aliona Grati.

Capitolul al IV-lea, *Lirica*, conține trei paragrafe despre moștenirea poetică pe care ne-a lăsat-o autorul și care stă sub însemnul experimentului literar. Al. Robot este poet interbelic antisămănătorist și s-a manifestat ca poet modernist. La momentul debutului, avea 16 ani și „era cel mai tânăr poet al nostru”. A venit în literatură când poezia suferise o *deplasare* fundamentală: centrul poeziei fusese mutat în *interior*, iar mesajul se desprindea din *mediul* alcătuit din structurile contorsionate lingvistice și imaginativ. Miza poeziei moderniste, la care aderase și poetul, era să producă ceva nou.

Paragraful 4.1. *Jocul semnificantului în volumul de debut „Apocalips terestru”* conține interpretarea volumului de poezie pentru estimarea individualității creatoare a poetului la etapa debutului. În jocul semnificanților se intră prin analiză structuralistă. Se pune accent pe pseudoermetismele frecvente, cărora li se explică originea și ponderea literară. Sunt consemnate punctele nevralgice ale volumului de poezie și miza poeziei ermetice din interbelic. *Apocalips terestru* este volumul cel mai elaborat: conține subcapitole tematice, cu texte lucrate la „Sburătorul”. Placheta conține versuri cu imagini escamotate după o tehnică pe care o deținea doar autorul;

tehnica, probabil, fiind influențată de proiecțiile cinematografice sau de jocul umbrelor de mâini. Exercițiul poetic începe cu un subiect care pare inteligibil, apoi se trece la conotații clasice, tradiționale, ca, în final, registrul și conotațiile să fie inversate într-un fel de *poante lirice robotiene*.

În paragraful 4.2., *Noile tendințe moderniste în „Somnul singurătății”*, sunt prezentate transformările de la data debutului. Volumul este insuficient cristalizat estetic, deoarece *poezia nouă* și *critica nouă* abia își conturau direcțiile, fiind în plină ebuliție. Respectiv, în creația autorilor care s-au lansat în această perioadă se resimt căutări și idei încă nelimppezite, influențe neasimilate uneori, frământări încă difuze. Toate acestea erau propulsate de *autonomia esteticului*. Poezia modernă, vrând să se justifice prin ea însăși, intrase într-o serie de experimente și căutări pe care le proiecta dincolo de convențional. Pornindu-se de la teoria lui Benedetto Croce, care rezidă în „logica după care sunt generate sensurile”, poezia lui Al. Robot din *Somnul singurătății* are stil și pondere prin *abaterea* de la limbajul obișnuit. În perioada modernă, această abatere însemna stil distinct și originalitate. Poezia din acest volum este „trecută” prin trei filtre instituite de către Rémy de Gourmont, care alcătuiesc chiar stilul unui autor: *alegere, abatere și combinare*. Tot aici se operează cu *teoria mediatorilor*, care aparține lui Paul Valéry. *Mediatorii* sunt focare de iradiere care nu desăvârșesc un sens, dar imprimă un parcurs cu acoperire. Volumul *Somnul singurătății* a fost scris sub „efectul Barbu”, care a produs în scurt timp „ermetici minori”, cărora gradul de maturitate, la momentul respectiv, le-a permis să acceseze doar efectele literare, una din componentele ermetismului. Înfrăuririle lui Ion Barbu asupra lui Al. Robot sunt evidente: tânărul poet afirmă prin versurile sale că domeniul poeziei nu e sentimentul, ci inteligența.

Paragraful 4.3. *Elemente panteiste în „Îmblânzitorul de cuvinte” și „Plecările și popasurile poetului”* conține interpretări și judecăți critice referitoare la valoarea literară a celor două caiete rămase în manuscris. Se constată că, alăturându-se modernismului, Al. Robot s-a impus experimentând literar, însă a scris și versuri

care s-au născut din pură sensibilitate poetică de moment, din nevoia de autoexprimare și pentru intimitatea autorului. Aceste tipuri de versuri alcătuiesc conținutul celor două caiete.

Capitolul al V-lea, intitulat **Publicistica**, conține două paragrafe. Paragraful 5.1. *Tentația prestigiului publicistic* prezintă postulatele care l-au determinat pe Al. Robot să se lanseze și să activeze în presă. Este restabilită cronologia itinerarului publicistic pe care l-a parcurs autorul. Pentru prima dată, în acest paragraf, sunt elucidate aspectele care aduc explicații pertinente referitoare la mișcările controversate din viața și activitatea autorului. Paragraful 5.2. *Specii publicistice valorificate de către Al. Robot* conține cinci subparagrafe care abordează producțiile publicistice ale lui Al. Robot, o mare parte din aceste articole nefiind antologate. Prezentarea se realizează în baza următoarelor specii publicistice: *Schițe și tablete; Anchete, interviuri și portrete literare; Cronici literare și note de lectură; Articole și eseuri; Reportajul literar*. Se descrie publicistica autorului care nu a avut prejudecata metodei, dar s-a produs prin spirit analitic, disimulare ironică și comentariu grav.

Capitolul al VI-lea, intitulat **Proza**, conține un singur paragraf, *Music-hall sub semnul complexului lui Oedip*. Aici este prezentat romanul *Music-hall*, conceput sub impactul psihanalizei și al doctrinei freudiene, exploatându-se complexul oedipian și importanța acordată sexualității în dinamica inconștientului. Drama declanșată în sufletul unui adolescent este mai puțin obișnuită, o pasiune vinovată pentru propria mamă, punând stăpânire pe el. Se dă prioritate privirii interioare, explorării subconștientului, analitismului introspectiv, surprinderii pulsioniilor refulate – cadru solicitat în interbelic întru sincronizarea cu noile tendințe literare moderne. În același timp, este surprins paradoxul acestui roman, care are o formulă compozițională tradițională, de factură balzaciană, fiind conceput la persoana a treia, dar care, din punct de vedere tematic, este de o modernitate vizibilă. Sunt punctate virtuțile și părțile vulnerabile ale romanului *Music-hall*, influențele epice, legătura cu modelele

premergătoare, cosmopolitismul etc. Produs într-o perioadă de ruptură și discontinuitate, romanul *Music-hall* poartă pecetea înnoitoare a literaturii interbelice.

Concluziile finale și recomandările alcătuiesc o sintetizare a rezultatelor cercetării, demonstrând gradul de realizare a obiectivelor propuse.

Lista **referințelor bibliografice** conține, în mare parte, surse noi care completează substanțial recuperarea autorului la toate capitolele: poezie, proză și publicistică.

Anexele includ texte lirice și publicistice de Al. Robot, neantologate până în prezent, fiind recuperate din periodicele interbelice.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Prezentul parcurs al cercetării doctorale a mizat pe abordarea monografică a creației lui Al. Robot, plasată într-un raport contiguu cu destinul biografic, ambele desfășurate pe un fundal de mari schimbări tectonice, înregimentate estetic și ideologic. Ne-am propus un studiu monografic ce reprezintă prima cercetare de dimensiuni substanțiale asupra operei și a biografiei lui Al. Robot, arătând evoluția diacronică a creației autorului și recuperând pagini inedite și neantologate.

Acest studiu monografic nu pretinde că ar fi exhaustiv, respectiv, teza poate reprezenta un punct emergent pentru viitoarele cercetări, oferind posibile interpretări ale activității lui Al. Robot. Considerăm că teza își atinge scopul inițial de a crea o imagine de ansamblu a vieții și a operei lui Al. Robot și de a contribui la fixarea acestuia în conștiința criticii contemporane. Deși demersul investigației se înscrie în tipul de cercetare monografică, am flexibilizat această paradigmă, deoarece am considerat oportun să situăm viața și activitatea lui Al. Robot în climatul istoric și cultural, în care poetul și-a scris opera.

Partea de rezistență a cercetării noastre o constituie configurarea și evidențierea relației dintre viața și activitatea lui Al. Robot și dezideratele *noii generații* care își află resursele într-un „spirit al veacului”. Fundamentând intuitiv

demersul tezei pe conceptul de *noua generație*, aplicația s-a manifestat printr-o metodă de lucru sistematic, dar care a depășit limitele unei abordări strict literare. Am considerat necesar să insistăm asupra conceptului, deoarece contribuția *noii generații* a impus, până la *discontinuitate* și *ruptură*, schimbarea perspectivei asupra textului literar în epocă. Am reconstituit conceptul de generație literară din punctul nodal, așa cum pentru perioada interbelică – *generația literară e un fenomen în succesiune cu epicentrul ancorat în spiritul unei epoci istorice*. O astfel de abordare ne-a asigurat interpretarea creației și a vieții într-un cadru încheiat și coerent, în condițiile în care Al. Robot a activat într-o perioadă cu vagi linii de demarcație dintre ermetici, dadaști și suprarealiști.

De asemenea, cercetarea vine cu o completare de date referitoare la impactul experimentului literar, care, în interbelic, a impulsionat fără precedent fenomenele literare, manifestate sub diferite aspecte și forme. Recuperarea unui autor din interbelic, nu neapărat de succes, se produce inevitabil în hotarele epocii care l-a produs. Prin urmare, fluxul producțiilor literare este autogenerat de conștiința de generație asumată. Tendințele fundamentale în evoluția literaturii și stilul colectiv al vremurilor au fost întotdeauna întreținute de poeții minori, pe când marii scriitori au perturbat ordinea.

Concluziile care se desprind în urma acestui studiu vizează necesitatea interpretării diverselor puncte de vedere din care poate fi analizată creația lui Al. Robot, cu atât mai mult cu cât vorbim despre o lirică ce nu se supune niciunei reguli de constrângere lingvistică sau estetică.

Creația autorului Al. Robot este originală și își merită locul în contextul literaturii române a anilor '30. Creația poetică robotiană cultivă o estetică modernistă, conținând, prin generalizare, trăsături de factură ermetică în peisajul unei perioade din literatura română, în care au coexistat formule literare diferite, afirmate estetic prin susținere.

Volumul de debut *Apocalips terestru* e rezultatul experimentului literar care stăruie pe imagini și senzații cultivate și promovate, în primul rând, în cadrul cenaclului „Sburătorul”. Asistăm la ceea ce se numește *disponibilitate poetică - momentul în artă*, impus de momente psihologice, care urmează îndată după evenimente istorice. La 16 ani, autorul nu avea încă o organizare lăuntrică echilibrată, se limita la actualitatea literară și urma inspirat indicațiile mentorilor referitoare la virtuozitățile imagistice și echilibristica verbală, prin care mai mult se elibera senzația, decât emoția. Prin acest exercițiu de creație, fără a se respecta o tematică anume, se produceau imagini proaspete și neordinare, insistându-se pe empirism și temperament. Sub influența *nonconformismul lingvistic*, promovat în epocă de suprarealiști și ermetici, primul volum e plin de pseudoermetisme, având un conținut de inspirație rurală.

În *Somnul singurătății*, Al. Robot continuă *poezia nouă*, numită modernistă, prin care se impunea fenomenul de ruptură prin raportare la tradiția literar-artistică. Prin intermediul *autonomiei esteticului* în numele *sincronizării*, poetul își exprima dezinvolt atitudinea anticlasică, antiacademică, antitraditională, participând la *revoluția verbală*. Noua poezie se elibera de inspirația comună, de travaliul inimii și nu mai conținea intenții didactice sau moralizatoare. Poetul a experimentat pentru a corespunde noilor tendințe, pentru care obscuritatea devenise fundamentală.

Schimbarea evidentă în creația lui Al. Robot se observă în planul expresiei, puternic individualizată, deschisă mereu spre altceva. În epocă, exista deja conștiința că literatura este rezultatul unei tehnici, al unei sume de procedee ale științei folosirii limbajului. Dacă, din perspectiva autorului, textul modern se constituie într-o alcătuire suficientă sieși, atunci, din perspectiva cititorului, asemenea texte nu ajung să-și constituie univoc sensul niciodată, instituind mai degrabă sensuri posibile, ce deschid noi orizonturi lectorale. Pentru a se contura un sens, se pune în aplicare focare de iradiere – *mediatori*, care funcționează prin *releu*, alcătuit din cuvinte și sintagme cu o funcție simbolică confirmată de tradiție. Dacă poetul revine la regimul de schimburi

obișnuite, poezia *se încheie* și *se închide* și se răsfrânge asupra ei înseși. Astfel, poezia are *timpul ei de reacție*.

Pe urmele moderniştilor, poezia lui Al. Robot este *autentică și obscură*, trăsături care-o desprind de contingent. Pe Al. Robot îl regăsim printre poeții care declanșează o anumită *stare de poezie*, ce se produce prin impulsuri și imagini ale momentului, devenind singulară și complexă. Poetul aplică cu abilitate o tehnică, probabil, preluată din proiecțiile cinematografice sau a jocului umbrelor de mâini. Mecanismul funcționează astfel: dacă se apelează la registru de conotații tradiționaliste, textul liric începe cu un subiect care se arată accesibil și inteligibil. Surprizele se instituie în final, când intervin *liricele poante robotiene*, anulând irevocabil conotațiile direcționiste.

Medierea sensului, în zonele de rezistență ale unor texte, din ambele volume publicate, pornește și de la emblematicul mecanism, *oceanul barbian al înțelegerii poetice*, care împinge semnificația în imagini. În poezie, Al. Robot nu a lăsat lumea în organizarea ei, ci, privind din îndepărtare, de la o altă altitudine, a văzut lucrurile impure și le-a relevat prin limbaj, iar, ca poezia să ajungă la cititor, a recurs la acumulări, enumerări care scot realitatea din inteligibil. E stilul „ermeticilor minori”, cărora, la moment, gradul de maturitate poetică le-a permis să acceseze doar efectele literare, unul din componentele ermetismului.

Apocalips terestru și *Somnul singurătății* sunt insuficient cristalizate estetic, deoarece *poezia nouă* și *critica nouă* abia își conturau direcțiile, erau în plină ebuliție. Respectiv, în creația celor care s-au lansat în această perioadă se resimt căutări și idei încă nelimpazite și influențe neasimilate. Propulsată de *autonomia esteticului*, poezia modernă intrase într-o serie de experimente și căutări pe care le proiecta dincolo de convențional. Prin tradiție, înțelegem direcția autorilor în literatură, dar sunt și perioade foarte tumultuoase, de ruptură, când toată paradigma: teoria literaturii, critica literară, textul și cititorul sunt în tranziție, în căutare de mecanisme de creație.

Alăturându-se modernismului, Al. Robot s-a impus experimentând literar, însă a scris și versuri care s-au născut firesc din pură sensibilitate poetică, din nevoia de autoexprimare prin poezie, pentru intimitatea autorului sau doar pentru a rămâne în manuscris. O bună parte din aceste texte au un pronunțat caracter de confesiune, particularizat de melancolie și neliniști, alcătuind cele două caiete de poezie, *Îmblânzitorul de cuvinte* și *Plecările și popasurile poetului*.

Defectele în poezia lui Al. Robot vin din autodidacticism, deși nu putem fi siguri de faptul că, dacă ar fi avut studii finalizate, ar fi excelat mai mult în literatură. Reținem că este influențat de *nonconformismul lingvistic*, care era foarte actual și care se afla sub influența dadaiștilor, suprarealiștilor și a ermeticilor. Influențat și de unii și de alții, poetul proceda arbitrar și, în cea mai mare parte, poezia este descriptivă, dar nu e o descriere clasică, ci e o simbioză de material rural, iar tehnica este ermetico-suprrealistă, care se îndreaptă spre mișcarea imagistă. Prin acest mecanism se și explică *ermetismul fals* din poeziile poetului, prin care a contribuit la impunerea *limbii generației*.

Istoric, s-a constatat că o generație nouă își formează o limbă nouă, în care se regăsește, impunând, prin intermediul programului artistic, *o creație lingvistică inedită*. Astfel, spiritul unei comunități de tineri dezvoltă o limbă proprie, care nu mai există în latura teoretică. Creativitatea lingvistică este cea mai spontană în anii tinereții, după care intervine saturația care încheie un nivel de limbă.

Sinteza producției literare se poate realiza prin încadrarea în curente spirituale, iar individualul creatorului nu se pierde, căci, dacă s-ar pierde nota de particular, generația s-ar transforma într-o masă omogenă. Valoarea literară este, în același timp și în mod inseparabil, singulară și plurală. După care, creația, estimată critic, este plasată într-o serie sau într-o ordine literară. În același timp, se ține cont, pe de o parte, de serie, grup, ordine; pe de altă parte, de diferență, ruptură, originalitate.

Referitor la valoarea capitalul literar pe care l-a lăsat posterității Al. Robot, am urmat teoria lui Albert Thibaudet care a stăruit să izoleze la modul artistic o

generație literară și, în acest scop, a elaborat un traiect ce se adevărește funcțional și relevant. Facultatea particulară a traiectului rezidă în faptul că valoarea capitalului literar este concepută drept un ansamblu moral și literar complex în durată, ci nu un parcurs cu perioade ascendente sau descendente.

Al. Robot-publicistul, în comparație cu fluxul sporit de ambiguitate din poezia sa, este patetic, acuzator, iscoditor, nonconformist și militant. Speciile publicistice pe care le-a valorificat sunt diverse: *schiza*, *tableta*, *ancheta literară*, *portretul literar*, *interviul*, *reportajul*, *articolul* și *eseul*. Marca stilistică a acestor producții gazetărești este umorul și persiflarea. Acestea răsar când te aștepți cel mai puțin și au la bază un spirit critic coroziv. De regulă, autorul evită dialogul/protestul direct și optează pentru turnuri ironice, din care desprindem un cadru bine conturat stilistic prin: *ludic*, *poantă*, *umor*, *paradox*.

Cu timpul, publicistica sa se particularizează prin detașare pe care, de regulă, o condimentează tot cu umor. Resursele intelectuale ale lui Al. Robot sunt bogate și surprinzătoare. Angajându-se de timpuriu pe piața mediatică a excelat, îndeplinind mai multe funcții concomitent: reporter, secretar și redactor literar. Când originală, când la mână oricui, publicistica lui Al. Robot a surprins pulsul epocii în care a viețuit și l-a ferit de idilism gratuit. Nu a avut prejudecata metodei, a scris cu dexteritatea-i înăscută, într-un stil colocvial și familiar, pe care l-a condimentat cu disimulare ironică, comentariu grav sau confesiuni languroase.

Romanul *Music-hall* a fost scris sub impactul marilor romane europene care propulsau dorința de sincronizare la noile tendințe literare. Romanul românesc intenționa să iasă de sub problematica și convențiile riguroase, care, de regulă, se refereau la viața socială. În interbelic, se configurase „circumstanțe” pentru alte teme, alte perspective narative, alte instrumente artistice, alte tipologii de personaje, alte arii de investigație: inconștientul, noile teorii lingvistice, re-descoperirea miturilor și a cotidianului. Romanul nu mai furniza istorii cu lecții elaborate, dar se institua prin analiză proustiană, prin care se descoperea natura subiectivă a personalităților umane,

parcurgându-se un traiect dinspre exterior spre interior. Astfel, se declanșase „invazia interiorității” care genera cazuri și procese de conștiință. Scriitorii români interbelici, în construcția personajului, vor prelua noua abordare, care se centra pe intimitate și sexualitate. Respectiv, *Music-hall* este un microroman prin care autorul răspunde provocărilor romanești din interbelic.

Aflat sub impactul psihanalizei și al doctrinei freudiene, Al. Robot manifestă în roman un interes vizibil pentru sondarea inconștientului și patologicului, exploatând complexul oedipian și importanța acordată sexualității în dinamica inconștientului. Legându-le de mediul boem, autorul caută să afle resorturile unei pasiuni semi-incestuoase, care apare când vârsta dictează nevoia de iubire și pasiune. Romanul *Music-hall* conține virtuți și părți vulnerabile. Cu toate acestea, este un experiment ce nu poate fi neglijat. E un produs care confirmă că nici un text artistic nu se produce într-o stare profund sterilă, chiar dacă aparține unei orientări sau școli estetice declarate noi. Legătura cu modelul premergător se păstrează contrar demersului inițiat. Astfel, romanul *Music-hall*, produs într-o perioadă de ruptură și discontinuitate, păstrează intactă starea de facto din miezul literaturii interbelice.

Al. Robot este autorul care a creat în perioada interbelică, în anii de fractură, când în comunitatea literară apăruse fenomenul *noii generații*. Tematica abordată, particularitățile artistice, opțiunile ideologice și, nu mai puțin important, destinul autorului confirmă că prematurul poet a fost sensibil la ideea de generație și s-a contopit cu aceasta, aderând la programe estetice, pe care le-a experimentat. A trăit în vârtoarea timpurilor de atunci, l-a atras publicistica și s-a angajat politic, a răspândit opinii și a făcut concesii din cunoscute motive geopolitice.

Rezultatele cercetării ne permit să facem următoarele **recomandări**, trasate de limitele tezei de față, care ar putea fi elucidate în alte studii despre activitatea literară a lui Al. Robot, despre valorificarea conceptului de generație în resurecția literaturii și pentru a desemna sensurile de opoziție, mutație, noutate și originalitate în literatură.

- Restituirea creației autorului din perspectiva criticii contemporane ar surprinde într-o formulă nouă mecanismele creației autorului.
- Creația lui Al. Robot, catalogată antologică în cadrul poeziei moderniste, s-ar afla în eșantionul reprezentativ al noii generații din anii '30.
- Creația lui Al. Robot ar completa lista poezilor cu *caracter propriu* în literatură, furnizând *materie primă* pentru capitolul „Limbaje moderne”.
- Curba descendentă a creației lui Al. Robot, efect al vitregiilor istoriei, ar completa un capitolul de referință din istoria literaturii române.
- Valorificarea unor aspecte aplicative în cadrul învățământului preuniversitar și universitar, în scopul redescoperirii rolului generației literare și a posterității poetice a lui Al. Robot.

BIBLIOGRAFIE (selectiv)

1. ACTERIAN, Arșavir. *Intellectualitatea interbelică între ortodoxie și tradiționalism*. București: Vremea, 2008, 216 p. ISBN 97-897-364-531-99.
2. ARISTOTEL. *Categorii despre interpretare*. București: Humanitas, 2005, 396 p. ISBN 973-50-0947-1.
3. BALTAZAR, Camil. *Poezia și proza lui Al. Robot*. În *Revista Fundațiilor Regale*, anul XII, august, 1945, nr. 8.
4. BARTHES, Roland. *Gradul zero al scriiturii*, traducere de Alex Cistelean. Chișinău: Cartier, 2006, 196 p. ISBN 97-899-757-94015.
5. BOTEZATU, Eliza. *Poezia și dialectica vieții*. Chișinău: Literatura artistică, 1988, 276 p., pp. 42-43. Apud. ȚURCANU, Lucia. *Manierismul românesc*. Chișinău: Cartier, 2015, 232 p. ISBN 978-997-57-998-81
6. BURLACU, Alexandru. *Literatura română din Basarabia. Anii '20-'30*. Chișinău: Tehnica-Info, 2002, 226 p. ISBN 9975-63-103-7.
7. CĂLINESCU, George. *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*. București: Minerva, 1982, 1089 p. ISBN 973-23-0673-4
8. CIMPOI, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. Chișinău: ARC, 1996, 397 p. ISBN 907-561-00-25.
9. CIBOTARU, Simion. *Prefață la volumul: Скриерь алесе (Scrieri alese) de Al. Robot*. Chișinău: Cartea Moldovenească, 1968, 282 p.
10. CIOCULESCU, Șerban. *Poezia românească din 1933*. În *Revista Fundațiilor Regale*. nr. 240, 01 aprilie 1934.
11. COMPAGNON Antoine. *Demonul teoriei. Literatură de bun simț*, traducere de Gabriel Marian, Andrei-Paul Corescu. Cluj: Echinoc, 2007, 342 p. ISBN 978-973-8298.
12. CORCINSCHI, Nina. *Alexandru Robot. Scrieri. Poezie. Proză. Publicistică. Eseu*. Chișinău: Știința, 2018, 438 p. ISBN 978-9975-67-986-2.
13. CRĂCIUN, Gheorghe. *Aisbergul poeziei moderne*. Iași: Polirom, 2017, 683 p. ISBN 978-973-46-7076-0.
14. GRATI, Aliona. *Chișinău. Morile timpului. Eseu de imagologie literară*. Chișinău: Prut Internațional, 2020, 368 p. ISBN 978-9975-54-508-2.
15. CROHMĂLNICEANU, Ovidiu. *Literatura română între cele două războaie mondiale*, vol. II. București, 1974, p. 672.
16. ELIADE, Mircea. *Meșterul Manole*. Iași: Junimea, 1992, 335 p. ISBN 973-37-0030-4.
17. IONESCU, Eugen. *Război în toată lumea*, volumul 2. București: Humanitas, 1992, 302 p. ISBN 978-606-537-599-4.
18. LEAHU, Nicolae. *Antologia poeziei românești din Basarabia (1770-2020)*. Selecție, studiu introductiv și note biobibliografice de Nicolae Leahu. Chișinău: Știința, 2021, 408 p. ISBN 978-9975-85-293-7.

19. LEAHU, Nicolae. *Literatura din Basarabia în secolul al XX-lea. Poezie* (selecție, studiu introductiv și note biobibliografice), Editurile Știința și Arc, Chișinău, 2004, 296 p. ISBN: 9975-67-401-1
20. LEFTER, Ion Bogdan. *Generaționismul literar. Concepte, istorie, mărturii*. Pitești: Paralela 45, 2016, p. 222. ISBN 978-973-47-2320-1.
21. LOVINESCU, Eugen. *Istoria literaturii române contemporană*. Chișinău: Litera, 1998, 382 p.
22. LOVINESCU, Eugen. *Sburătorul. Agende literare*, volumul III. București: Minerva, 1999, 475 p. ISBN 973-21-0588-7.
23. MARINO, Adrian. *Introducere în critica literară*. Craiova: Aius, 2007, 350 p. ISBN 978-973-178-03-06.
24. MANOLESCU, Nicolae. *Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură*. Pitești: Paralela 45, 2008, 1504 p. ISBN 978-973-47-0359-3.
25. MICU, Dumitru. *Scrieri de Al. Robot*. (Prefață). București: Minerva, 1985, 348 p.
26. MUȘINA, Alexandru. *Eseu asupra poeziei moderne. Teoria și practica literaturii*. Chișinău: Cartier, 2017, 384 p. ISBN 978-9975-86-212-7.
27. NEGOIȚESCU, Ion. *Istoria literaturii române, I*. București: Minerva, 1991, 372 p. ISBN 973-21-0279-9.
28. NEGRICI, Eugen. *Sistematica poeziei*. București: Cartea românească, 1988, 171 p.
29. PERIAN, Gheorghe. *Ideea de generație în teoria literară românească*. În *Generațiile literare*, traducere din limba germană și cuvânt înainte de Sanda Ignat. Cluj-Napoca: Limes, 2013, 188 p. ISBN 978-973-726-80-44.
30. PIRU, Alexandru. *Istoria literaturii române de la început până azi*. București: Universul, 1981, 582 p.
31. SIMION, Eugen. *Întoarcerea autorului. Eseuri despre relația creator – opera*. București: Tracus Arte, 2019, 544 p. ISBN 978-606-023-039-7.
32. STANCU, Zaharia. *Antologia poezilor tineri, cu 55 de chipuri* de Margareta Sterian și o postfață de Ion Pillat. București: Fundația pentru literatură și artă „Regele Carol II”, 1934, 299 p.
33. STAROBINSKI, Jean. *Gesturile fundamentale ale critici*. București: Art, 2014, 336 p. ISBN 978-606-023-039-7.
34. STOLNICU, Simion. *Printre scriitori și artiști*. București: Minerva, 1988, 376 p.
35. ȚURCANU, Lucia. *Manierismul românesc*. Chișinău: Cartier, 2015, 225 p. ISBN 978-9975-79-907-2.
36. VALERY, Paul. *Poezii. Dialoguri. Poetică și estetică*. București: Univers, 1989, 886 p. ISBN 973-34-0035-1.
37. VIDRAȘCU, Anatol, VIDRAȘCU, Dan. *Alexandru Robot, Îmblânzitorul de cuvinte*, București-Chișinău: Litera Internațional, 2003, 409 p. ISBN 9975-74-697-7.
38. VRABIE, Diana. *Urme pe nisip*. Chișinău: Integritas, 2005, 160 p. ISBN 9975-9902-4-X.

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTOAREI LA TEMA TEZEI

1. CECAN, Lilia. *Al. Robot: recuperare biografică. În Orientări actuale în cercetarea doctorală: Materialele Colocviului științific al doctoranzilor*, Ed. a 8-a, 15 decembrie 2018, Bălți / com. șt.: Natalia Gașitoi (președinte) [et al.]; col. red.: Liubovi Razmerița [et al.]. – Bălți: US „Alec Russo”, 2019. – 223 p.: fig., tab. Antetit.: Univ. de Stat „Alec Russo” din Bălți. – Texte: lb. rom., engl., rusă. – Rez.: lb. engl., fr. – Bibliogr. la sfârșitul art. – 50 ex. p. 27-31. ISBN 978-9975-50-236-8.
2. CECAN, Lilia. *Al. Robot and the complex process of reception lyrical creation. În Dialogica*, revistă de studii culturale și literară, anul IV, nr. 2, mai-august 2022, p. 33-41. E-ISSN 1857-2537 CZU: 821.135.1-1.09 Orcid ID: 0000-0003-3069-7745.
3. CECAN, Lilia. „*Somnul singurătății*” de Al. Robot sau noile tendințe moderniste. În *Dialogica*, revistă de studii culturale și literară, anul V, nr. 1, ianuarie-aprilie 2023, p. 38-47. E-ISSN 1857-2537 CZU: 821.135.1-1.09 Orcid ID: 0000-0003-3069-7745
4. CECAN, Lilia. *Impactul generaționist în resurecția literaturii. În Anuarul Muzeului Național al Literaturii Române Iași*, XVI Editura Muzeelor Literare, 2023, p. 25-37. Publicația este indexată în Bazele de Date Internaționale: Central and Eastern European Online Library (CEEOL) și Directory of Open Access Journals (DOAJ). Poate fi accesată și pe platforma Biblioteca Digitală a Publicațiilor Culturale (<https://biblioteca-digitala.ro>).
5. CECAN, Lilia. *Drama declasării umane în poemele „Târguri evreești, „Ghetto”, „În cimitirul evreesc” de Al. Robot (texte nepublicate în volum). În Anuarul Muzeului Național al Literaturii Române Iași*, XVII Editura Muzeelor Literare, 2024, p. 73-83. Publicația este indexată în Bazele de Date Internaționale: Central and Eastern European Online Library (CEEOL) și Directory of Open Access Journals (DOAJ). Poate fi accesată și pe platforma Biblioteca Digitală a Publicațiilor Culturale (<https://biblioteca-digitala.ro>).

ADNOTARE

Cecan Lilia: Al. Robot. Studiu monografic

Teză de doctor în filologie la specialitatea 622.01 - Literatură română, Bălți, 2025

Structura tezei: introducere, șase capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 298 de surse (141 de surse carte și 157 de surse periodice din interbelic), 3 anexe, 136 pagini de text de bază, declarația de asumare a răspunderii, CV-ul autoarei.

Cuvinte-cheie: Al. Robot, studiu monografic, literatură interbelică, generație literară, unități generaționiste, *Sburătorul*, sincronism, biografie, receptare critică, modernism, proletcultism, protocronism, creație literară, poezie, ermetism, ironie, ludic, nonconformism lingvistic, publicistică, roman, psihanaliză.

Domeniul de studiu: Literatura română

Scopul lucrării rezidă în recuperarea biografică și (re)valorizarea creației literare și publicistice a lui Al. Robot printr-o abordare de tip monografic, din care s-ar desprinde specificul producțiilor literare, ordonate diacronic și sincron, demonstrând prin documente, argumente științifice, raționamente interpretative orientarea estetică a scriitorului.

Obiectivele cercetării: contextualizarea operei literare a lui Al. Robot în cadrul literaturii române interbelice; reconstituirea datelor esențiale ale biografiei autorului, printr-un demers recuperator și (re)valorizator; stabilirea nucleelor evenimentiale care reliefează principalele aspecte ale vieții și ale creației autorului; determinarea și analiza etapelor de creație literară în contextul literaturii române interbelice; clarificarea ambivalenței receptării creației literare și publicistice a lui Al. Robot; delimitarea influențelor, filiațiilor și elementelor de originalitate în lirica lui Al. Robot; identificarea și analiza speciilor publicistice valorificate de către scriitor; analiza romanului *Music-hall* prin grila de lectură specifică orientării psihanalitice; identificarea și organizarea cronologică a textelor lirice și publicistice, apărute în presa interbelică și nereeditate ulterior; fixarea locului operei lui Al. Robot în contextul literaturii române interbelice.

Noutatea și originalitatea științifică constă în realizarea, pentru prima dată, a unui studiu monografic, vizând viața, activitatea literară și publicistică a lui Al. Robot, într-un demers recuperator și (re)valorizator, facilitat de cercetarea publicațiilor din anii '30 - '40, la care a colaborat scriitorul și care a permis completarea fondului biografic și biobibliografic al autorului. Analizat pe verticală și orizontală, *materialul* de investigație a condus la noi ipoteze de interpretare a creației autorului, impunând totodată premisa de (re)evaluare a acestuia: *creația și viața lui Al. Robot sunt o emanație a spiritului noii generații*.

Rezultatele științifice obținute rezidă în recuperarea diacronică a unui scriitor „minor” și crearea unei viziuni de ansamblu a creației literare și publicistice a acestuia, precum și argumentarea valorii estetice a operei sale. Acest studiu monografic este detașat dintr-un continuum istoric pentru a construi semnificații de ansamblu, însă nu fără a lega autorul de un moment literar, situat într-un angrenaj estetic, ideatic, și ideologic al unei epoci.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a tezei constă în perspectiva monografică de abordare a unui scriitor prea puțin valorificat, care a impus o sistematizare și reinterpretare a biografiei și creației sale literare, ce ar putea completa două capitole importante din istoria literaturii: literatura română interbelică din anii '30 - '40 și orientarea reformatoare din literatura basarabeană. Adunând o serie de informații inedite și operând cu diverse instrumente terminologice și metodologice actualizate, cercetarea va putea fi utilă oricărui cercetător științific, critic și istoric literar, cadru didactic, interesat de literatura română interbelică. Studiul deschide multiple direcții și posibilități de cercetare inter- și trans-disciplinare.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetărilor la tema tezei au fost reflectate în cinci articole, apărute în revistele științifice de profil și prezentate în cadrul mai multor conferințe științifice din țară și de peste hotare.

АННОТАЦИЯ

Чекан Лилия: Ал. Робот. Монографическое исследование

Кандидатская диссертация по филологии по специальности

622.01 - Румынская литература, Бельцы, 2025

Структура диссертации: введение, шесть глав, общие выводы и рекомендации, библиография из 298 источника, 3 приложения, 136 страниц основного текста, декларация об ответственности, резюме автора. Результаты диссертации отражены в 5 научных работах.

Ключевые слова: Ал. Робот, монографическое исследование, межвоенная литература, литературное поколение, *Sburătorul*, синхронность, биография, критическая рецепция, модернизм, пролеткульт, протохронизм, литературное творчество, поэзия, герметизм, ирония, литературная игра, лингвистический неконформизм, издательское дело, роман, психоанализ.

Область исследования: Румынская литература.

Цель работы заключается в биографическом восстановлении и переоценки ценностей литературного и публицистического творчества Ал. Робота посредством монографического подхода, в котором специфика литературных произведений была бы отделена, упорядочена диахронно и синхронно, а также продемонстрирована с помощью документов, историко-литературных и теоретико-литературных аргументов, комментариев.

Задачи исследования: контекстуализация литературного творчества Ал. Робота в межвоенной румынской литературе; реконструкция важных данных биографии автора, с помощью восстановления фактов и (ре)валоризационного подхода; создание событийных полей, освещающих основные аспекты жизни и творчества автора; выяснение амбивалентности восприятия литературного и публицистического творчества Ал. Робота; разграничение влияний, корней творчества и элементов оригинальности в лирике Ал. Робота; выявление и анализ публицистики автора; анализ романа «Мюзик-холл» сквозь призму восприятия, специфичную для психоаналитической направленности; идентификация и хронологическая организация лирических и публицистических текстов, появившихся в межвоенной прессе и впоследствии не переиздававшихся.

Научная новизна и оригинальность работы заключается в том, что впервые в истории литературы реализовано монографическое исследование, посвященное жизни, литературной и издательской деятельности Ал. Робота, в реконструктивном и (ре)валоризационном подходе, что было подсказано исследованием публикаций 30-х и 40-х годов, в которых писатель принимал участие и которые позволили дополнить биографическую и биобиблиографическую коллекцию автора. Анализируемый по вертикали и горизонтали исследовательский материал привел к формулировке новых гипотез интерпретации творчества исследуемого автора, руководствуясь (пере)оценкой жизни и творчества Ал. Робота, которые являются эманацией духа нового поколения, значимым переходным явлением.

Полученные научные результаты заключаются в диахроническом переосмыслении образа «несовершенного» писателя и в создании подробного обзора его литературного и публицистического творчества, а также в аргументации эстетической ценности его произведений. Это монографическое исследование не связано с историческим контекстом с целью реконструирования общих смыслов, но не без учета связи творчества автора с литературным моментом эпохи, его эстетической, идеалистической и идеологической спецификой.

Теоретическая значимость и практическая ценность диссертации заключается в монографической целостной перспективе подхода к забытому писателю, в систематизации и переосмыслении его биографии и литературного творчества, что способствует завершению двух важных глав в истории литературы: межвоенной румынской литературы 30-х и 40-х годов и реформаторской направленности бессарабской литературы. Диссертация открывает множество направлений и возможностей для междисциплинарных и трансдисциплинарных исследований.

Внедрение научных результатов. Результаты исследований по теме диссертации нашли отражение в пяти статьях, опубликованных в научных журналах и представленных на нескольких научных конференциях в стране и за рубежом.

ANNOTATION

Cecan Lilia: Al. Robot. Monographic Study

Doctoral thesis in Philology, specialty 622.01 - Romanian Literature, Bălți, 2025

Structure of the thesis: introduction, six chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 298 sources, 3 appendices, 136 pages of main text, declaration of responsibility, author's CV.

The thesis results are reflected in five scientific works.

Keywords: Al. Robot, monographic study, interwar literature, literary generation, generational units, *Sburătorul*, synchronism, biography, critical reception, modernism, proletcultism, protochronism, literary creation, poetry, hermeticism, irony, ludic, linguistic nonconformism, journalism, novel, psychoanalysis.

Field of Study: Romanian Literature

The aim of the work lies in the biographical recovery and (re)valuation of Al. Robot's literary and journalistic creation through a monographic approach, from which the specifics of the literary works, ordered diachronically and synchronically, would emerge, demonstrating through documents, scientific arguments, interpretative reasoning the aesthetic orientation of the writer.

Research objectives: contextualizing Al. Robot's literary work within the framework of interwar Romanian literature; reconstructing the essential elements of the author's biography using a recovery and (re)valuation approach; establishing the key life events that highlight the main aspects of the author's life and creation; determining and analyzing the stages of literary creation in the context of interwar Romanian literature; clarifying the ambivalence of the reception of Al. Robot's literary and journalistic creation; delimiting the influences, filiations and elements of originality in Al. Robot's lyricism; identification and analysis of the journalistic genres utilized by the writer; analysis of the novel *Music-hall* through the lens of psychoanalytic theory; identification and chronological organization of lyrical and journalistic texts, published in the interwar press and not republished subsequently.

The scientific novelty and originality of the work consists in the realization, for the first time, of a monographic study, targeting the life, literary and journalistic activity of Al. Robot, adopting a recovery and (re)valuation perspective, facilitated by the research of publications from the 1930s - 1940s, which the author collaborated with, allowing for the enrichment of Al. Robot's biographical and bibliographical records. The vertical and horizontal analysis of the research material has led to new interpretative hypotheses regarding the author's creation, reinforcing the premise that *Al. Robot's life and work are an expression of the spirit of the new literary generation*.

The scientific results obtained lie in the diachronic recovery of a "minor" writer and the creation of an overall vision of his literary and journalistic creation, as well as the argumentation of the aesthetic value of his work. This monographic study is detached from a historical continuum in order to construct overall meanings, but not without linking the author to a literary moment, situated in an aesthetic, ideational, and ideological gear of an era.

The theoretical importance and applicative value of the thesis consists in the monographic perspective of approaching a forgotten writer; it imposed a systematization and reinterpretation of his biography and literary creation, which could complete two important chapters in the history of literature: the Romanian interwar literature of the 1930s - 1940s and the reformist orientation in Bessarabian literature. Gathering a series of unpublished information and operating with various updated terminological and methodological tools, the research will be useful to any scientific researcher, critic and literary historian, teacher, interested in interwar Romanian literature. The study opens up multiple directions and possibilities for inter- and trans-disciplinary research.

Implementation of Scientific Results: The research findings have been disseminated through five articles published in scientific journals and presented at national and international academic conferences.

**БЕЛЬЦКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМ. АЛЕКУ РУССО**

На правах рукописи
С.З.У.: 821.135.1.09 (043.2)

ЧЕКАН ЛИЛИЯ

АЛ. РОБОТ. МОНОГРАФИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ

622.01. – РУМЫНСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

Реферат
диссертации на соискание ученой степени
кандидата филологических наук

БЕЛЬЦЫ, 2025

CECAN LILIA

AI. ROBOT. STUDIU MONOGRAFIC

622.01 – LITERATURA ROMÂNĂ

Rezumatul tezei de doctor în filologie

Aprobat spre tipar: 27.05.2025

Format: 60x84 1/16

Hârtie ofset. Tipar ofset. 2,0

Tiraj: 20 ex.

Coli de tipar: 2,0

Comanda nr. 388

Centrul editorial universitar (USARB)

© Cecan Lilia, 2025